

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 663.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245213296256.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Nu var jo vist nok Forholdet mellem *Kronen* og *Parlamentet* i *Engeland*, efter Bogstaven i det saakaldte store »Friheds-Brev,« og Lovene i det Hele, meget vildsomt, og syndes i det Sextende Aarhundrede, under *Tudor-Slægten*, saa kiendelig jævnet med Øxen og Sværdet, at vel selv Stor-Cantsleren, Frands *Bacon*, under *James* den Første indbildte sig, man med *Pennen* kunde gjøre Resten; men dels havde Carl Stuart ingen *Bacon* til sin Tjeneste, og dels fattedes han ganske »*Soldaterne*,« som selv i Spanien og Frankerig maatte gjøre Udslaget. Havde han taget sit Sæde i *Edinburg* og stræbt at indføre den *Skotske* Gudstjeneste i *Engeland*, da vilde han havt *Soldater* Nok, og fundet i *Engeland* selv saamange *Hjelpere*, at han vel for Øieblikket kunde gjort med *Parlamentet* hvad han vilde, men nu gik han netop den modsatte Vei, og maatte derfor, uden synderligt Rygstyd, ene maale sig med hele den *Calvinske* Haardnakkenhed i begge *Rigerne*, saa han maatte faldet, om han end havde været en *Stærkodder*. Langt fra det, var imidlertid *Carl* i det Hele en mild og svag, kun i enkelte Henseender vrippen og egensindig Herre, og ansaae det kun for uomtvisteligt, at han, som salvet og kronet Konge, havde *Arve-Ret* til at raade baade over Folkets *Sjæl* og *Legeme*, hvorved han kom i skarp *Modsætning* ei blot til *Presbyterianerne*, som han vilde paatvinge sin *Bispestads* og selvgjorte *Alterbog*, men ogsaa til den *Engelske Grundlov*, hvorefter man maa »fældes før man fængsles,« og ingen *Skat* maa paalægges uden *Underhusets Samtykke*. *Skattebevillings-Retten* var det nu, *Underhuset* strax begyndte med at misbruge, og nægtede Kongen selv det *Allernødvendigste* til *Rigets Styrelse* og *Forsvar*, med mindre han vilde udrydde *Papisterne* og aldeles give sig i *Parlamentets Vold*, saa det var slet intet *Under*, at *Carl*, saalænge mueligt (1629- 40), intet *Parlament* sammenkaldte, men hjalp sig med *ulovlige* *Skatter* og *Paalæg*; men *Følgen* var naturligviis ogsaa, at han stødte paa haarde *Halse*, som ikke vilde betale, og som han derfor maatte lade pante ulovlig og dømme uretfærdig. Blandt de mange haarde *Halse*, som dengang sad paa bredskuldrede og firskaarne *Engelskmænd*, er især *Godseieren John Hambden* 1 fra *Buckingham* blevet navnkundig, og det med *Rette*, thi skøndt *Lord Clarendons* mærkværdige *Skildring* af ham er langt fra at være smigrende, seer man dog strax deraf, at han * 664 ikke blot var en *Undtagelse* fra de plumpe og surmulede *Calvinske Helgene*, hvortil han regnedes, men en *Friborger*, som ikke selv *Athenen* i sine bedste *Dage* skulde skammet sig ved*). Ham var det, som da Kongen, uden al *Lovhjemmel*, paalagde *Ledingsgiæld (shipmoney)* (1637), drev *Sagen* til *Afgiørelse* for den høieste *Domstol*, og *Clarendon* har vist nok *Ret* i, at det især var denne *offenlige Rettergang*, *tolv* *Dage* tillige, der ikke blot gjorde *Ledingsgiælden* almindelig forhadet og *Hambden* almindelig forgudet, men satte *Folket* i *Forskrækkelse*, som om *Alles Frihed*, *Ære*, *Liv* og *Gods stod* i *yderste Fare*. Idet nemlig alle *Dommerne* udviklede deres *Grunde* for *Kiendelsen*, løb det bestandig ud paa, at Kongen i *Nøds fald* havde *Lov* til at gjøre hvad det skulde være, og raadte selv for at *bestemme*, hvad der skulde kaldes *Nødsfald*, medens det, paa *Hambdens Side*, soleklart bevistes, at naar *Ledingsgiæld* i *Fredstid* skulde kaldes *Nødsfald*, da var der hverken *Maal* eller *Grændse* for *Vilkaarligheden***).